

Bryssel, 13. toukokuuta 2025
(OR. en)

8853/25

CULT 48
JEUN 68
AUDIO 39
PI 86
EDUC 145
EMPL 173
SOC 276
DIGIT 86
RECH 204
STAT 24

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tukemisesta heidän aloittaessaan uraansa

Valtuuskunnille toimitetaan liitteenä asiakohdassa mainitut neuvoston istunnossaan (koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu) 13. toukokuuta 2025 hyväksymät päätelmät.

Neuvoston päätelmät nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tukemisesta heidän aloittaessaan uraansa

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, JOKA

OTTAA HUOMIOON SEURAAVAA:

1. Kulttuurilla on yhteishyödykkeenä itseisarvo samoin kuin taiteellisella vapaudella ja kulttuurisella monimuotoisuudella. Kulttuuri- ja luovilla aloilla on myös merkittävä rooli Euroopan sosioekonomisessa kehityksessä sekä eurooppalaisen identiteetin, yhteisöllisyyden ja demokratian periaatteiden vahvistamisessa.
2. Taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset ovat luovuuden ja innovoinnin moottori. He ilmentävät kulttuuriarvoja, edistävät Euroopan sosiaalista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta, lisäävät demokraattisten yhteiskuntiemme vaurautta, monimuotoisuutta ja osallistavuutta ja toimivat paikallisen ja alueellisen kehityksen kestävinä mahdollistajina.
3. Nuorilla taiteilijoilla sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisilla on tärkeä rooli kulttuurialan selviytymiskyvyn ja kestävyysparantamisessa.
4. Nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tuoreet luovat toimintatavat ja innovatiiviset ratkaisut vaikuttavat ratkaisevasti kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen ja edistämiseen¹.
5. Unionin oikeudessa tai jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä ei ole selkeää määritelmää ”nuorille taiteilijoille” tai ”nuorille kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille”².

¹ YK:n tulevaisuussopimus, sellaisena kuin YK:n yleiskokous hyväksyi sen tulevaisuushuippukokouksessa 22. syyskuuta 2024.

² Tässä asiakirjassa käytettyjä termejä selitetään tarkemmin liitteessä kohdassa ”Määritelmät”.

6. Riippumatta nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten roolista tai asemasta palkansaajina tai itsenäisinä ammatinharjoittajina ja riippumatta sukupuolten välisestä kuilusta ja muunlaisesta eriarvoisuudesta, heidän sosiaaliselle ja ammatilliselle tilanteelleen on – taidemuodosta riippuen – usein ominaista epävarmuus, jaksoittainen työ ja vaikeasti ennakoitavat tulot, heikko asema toimeksisaajiin nähden ja sosiaaliturvan riittämätön saatavuus tai puute.
7. Työmarkkinoille tulevilla nuorilla taiteilijoilla sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisilla on usein vähäinen tietämys yrittäjyydestä, taloudesta, kirjanpidosta, oikeudellisista kehyksistä (mukaan lukien tekijänoikeudet ja muut immateriaalioikeudet), rahoituksen saatavuudesta ja sosiaaliturvasta.
8. Nuoret taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset eivät taidealan koulutuksestaan huolimatta usein löydä laadukasta työtä kulttuuri- ja luovilta aloilta, joten heidän on etsittävä lisäkeinoja elättääkseen itsensä.
9. Julkisilla ja yksityisillä kulttuurilaitoksilla on tärkeä rooli työllistymismahdollisuuksien luomisessa muun muassa antamalla nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille tietoa esimerkiksi työpaikoista ja mentoroinnista.
10. Tarvitaan aloitteita ammatissaan aloittavien nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tukemiseksi sekä järjestelmällisempää toimintatapaa heidän tukemisekseen.

11. Nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten katsotaan yleensä olevan matalapalkkaisia, ja heille on maksettava oikeudenmukainen ja riittävä korvaus, joka vastaa heidän koulutustaan, todellista pätevyyttään ja työkokemustaan³.
12. Kulttuuri- ja luovilla aloilla tehtävän työn merkityksen ja luonteen sekä luovan prosessin monimutkaisuuden julkinen tunnustaminen on vähäistä.

KEHOTTAJÄSENVALTIOITA ASIANMUKAISELLA TASOLLA

13. Tunnustamaan taidealan ammattien ainutlaatuiset erityispiirteet ja niiden haastavat työolot, mukaan lukien vammaisuuteen ja sukupuoleen liittyvät esteet sekä sosiaaliset ja rotuun perustuvat esteet, tarpeen määrittellä tällaiset ammatit toimeentulon lähteeksi ja tarpeen noudattaa asianmukaisesti tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia sekä muita immateriaalioikeuksia, jotka myönnetään taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille heidän ammatillisen toimintansa tuloksiin liittyen.
14. Tunnustamaan mielenterveyden merkitys ja haasteet, joita nuoret taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset saattavat kohdata, ja edistämään asianmukaisten tukitoimenpiteiden kehittämistä.
15. Harkitsemaan asianmukaisen sosiaaliturvan ja riittävien sosiaalisten oikeuksien kehittämistä tai parantamista nuoria taiteilijoita sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisia varten.

³ Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. marraskuuta 2023 suosituksista komissiolle taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien toimialojen työntekijöiden sosiaalista ja ammatillista tilannetta koskevasta EU:n kehyksestä (2023/2051(INL)).

16. Pyrkimään tarvittaessa kehittämään taidealan koulutuksen sisältöä, jotta nuorten on helpompi hankkia kulttuuri- ja luovilla aloilla kaikki tarvittavat taidot ja oppia tärkeistä aiheista, kuten työllistymismahdollisuuksista, yrittäjyydestä, reilusta käytännöstä, tekijänoikeudesta ja laajemmasta immateriaalioikeuskehyksestä, digitaalisista ja teknologisista välineistä, myös tekoälystä – niin sen potentiaalisista käyttötarkoituksista kuin sen mahdollisista riskeistäkin, laillisista oikeuksista ja velvollisuuksista, sosiaaliturvasta, seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjunnasta ja yleisemmin kaikenlaisen syrjinnän torjunnasta, myynninedistämisestä ja markkinoinnista, verkkonäkyvyyden rakentamisesta ja yhteyksien luomisesta digitaalisiin yleisöihin.
17. Kannustamaan taidealan koulutuksen parissa toimivia sidosryhmiä suunnittelemaan EU:n Erasmus+ -ohjelmasta tuettavia hankkeita nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten koulutusta ja osaamisen kehittämistä varten.
18. Kannustamaan taidealan koulutuksen parissa toimivia sidosryhmiä entisestään kehittämään ja vahvistamaan uraohjausta antavien yksikköjensä tai vastaavien organisaatioiden roolia tai tarvittaessa edistämään EU-maissa toimivien uraohjaajien ja kulttuurilaitosten välistä yhteistyötä.
19. Tukemaan edelleen nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten läsnäoloa kulttuuri- ja luovilla aloilla tarjoamalla tietoa Luova Eurooppa -ohjelmasta ja muista asiaankuuluvista eurooppalaisista ohjelmista ja aloitteista, myös koheesiopolitiikan rahastoista.

20. Tarpeen mukaan edistämään ja helpottamaan kaikille tarjottavaa arkioppimista ja epävirallista oppimista (esim. harrastajataiteen avulla) ja nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten elinikäistä oppimista (esim. työpajojen ja taiteilijaresidenssien avulla), jotta tuettaisiin heidän kehitystään ja tarjottaisiin heille osaamista ja taitoja, joita he tarvitsevat uransa käynnistämiseen.
21. Harkitsemaan eri kulttuuri- ja luovilla aloilla työskentelevien taiteilijoiden ja ammattilaisten välisten nykyisten monialaisten yhteistyöverkostojen kehittämistä ja edistämistä yhdessä julkishallinnon, liike-elämän, teollisuuden ja tiedemaailman edustajien kanssa, myös syrjäisimmillä ja muita heikommassa asemassa olevilla alueilla sekä merentakaisissa maissa ja merentakaisilla alueilla.
22. Tukemaan luovan ja taiteellisen toiminnan debytointia ja tuloksia eri kulttuuri- ja luovilla aloilla ja lisäämään urallaan aloittavien nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten näkyvyyttä niin perinteisillä kuin uusilla aloilla, muun muassa luomalla asialle omistettuja ohjelmia.
23. Harkitsemaan tehokkaiden tukijärjestelmien ja kannustejärjestelmien edistämistä ja kehittämistä sellaista yksityisenä suojelijana toimimista varten, jonka kohteena ovat työmarkkinoilla aliedustetun ryhmän muodostavat nuoret taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset, varmistaen, että rahoitusstrategioihin sisällytetään riittävää korvausta ja asianmukaisia työoloja koskevat oikeudenmukaiset periaatteet.

24. Ylläpitämään ja entisestään kehittämään nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille tarkoitettuja stipendiohjelmia.
25. Harkitsemaan sellaisten olemassa olevien välineiden kehittämistä ja edistämistä tai sellaisten uusien välineiden luomista (esim. verkkoportaalin/oppaan/uutiskirjeen muodossa), joiden tarkoituksena on tarjota hyödyllistä tietoa, parhaita käytäntöjä ja uutisia nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työmarkkinoista, ja harkitsemaan tietämyksen lisäämistä nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työllistymisestä, mukaan lukien vammaiset ja muita heikommassa asemassa olevat henkilöt.
26. Harkitsemaan sellaisten aloitteiden tukemista ja helpottamista, joilla luodaan asemansa vakiinnuttaneiden taiteilijoiden ja nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten välille suoria yhteyksiä, kuten kumppaninetsintä- tai verkostoitumistapahtumia taikka mentorointiohjelmia, jotka auttavat kuromaan umpeen koulutuksen ja työelämän välistä kuilua kulttuuri- ja luovilla aloilla.
27. Pitämään kulttuuri- ja luovien alojen työoloja koskevaan CreativesUnite -karttaan ilmoittamansa tiedot ja toimet ajan tasalla, mukaan lukien ukrainalaisten taiteilijoiden tueksi toteutetut toimet⁴.

⁴ <https://creativesunite.eu/>.

KEHOTTA A EUROOPAN KOMISSIOTA JA JÄSENVALTIOITA TOIMIVALTANSA PUITTEISSA JA ASIANMUKAISILLA TASOILLA

28. Edistämään neuvostossa ja Euroopan parlamentissa käytyjen keskustelujen mukaisesti nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten sosiaalisen ja ammatillisen tilanteen asianmukaisia edellytyksiä keskeisenä aiheena tulevassa kulttuuria koskevassa EU:n strategiakehyksessä ja seuraavassa EU:n kulttuurialan työsuunnitelmassa. Asiasta on syytä käydä jatkuvaa vuoropuhelua Euroopan tason työmarkkinaosapuolten ja sidosryhmien kanssa.
29. Kannustamaan nuoria taiteilijoita sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisia osallistumaan nykyisiin ohjelmiin, kuten Luova Eurooppa (mukaan lukien Culture Moves Europe), Erasmus+, Erasmus nuorille yrittäjille ja Horisontti Eurooppa. Luomaan lisäksi tarvittaessa kannustimia, joiden avulla nuoret taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset voivat vaihtaa parhaita käytäntöjä ja hankkia kokemuksia EU:n jäsenvaltioissa ja muissa kyseisiin ohjelmiin osallistuvissa maissa. Tätä varten olisi edistettävä aloitteita, jotka tarjoavat Erasmus+, Luova Eurooppa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmien kansallisten yhteyspisteiden välisiä tiedotustilaisuuksia tai yhteisiä viestintäalustoja.
30. Edistämään edelleen Luova Eurooppa -ohjelmaa, myös Culture Moves Europe -liikkuvuustoimea ja muita aloitteita, joiden ansiosta nuoret taiteilijat sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaiset voivat osallistua yksittäisiin kulttuurialan liikkuvuushankkeisiin ja residensseihin kaikissa Luova Eurooppa -ohjelman maissa ja mahdollisesti muuallakin, mikä voi auttaa heitä kehittämään ja syventämään kansainvälisiä ammatillisia suhteita.

31. Edistämään hankkeita, joihin liittyy työmarkkinoilla aloittavien nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tilanteen tutkimista ottaen huomioon työlainsäädäntö, verotus ja sosiaalinen suojelu.
32. Edistämään työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun lisäarvoa välineenä, jolla parannetaan nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työoloja kansallisella ja EU:n tasolla, ja tukemaan toimia, jotka perustuvat EU:n tasolla jo tehtyyn työhön, joka koskee liikkuvuutta, verotusta (alv mukaan luettuna), sosiaaliturvaa, työterveyttä ja -turvallisuutta, taiteilijoihin sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisiin liittyvien tietojen tarjoamista ja heitä koskevien muiden kysymysten käsittelyä, sekä edistämään osaamisen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kulttuuri- ja luovilla aloilla.
33. Suosittelemaan, että kulttuurilaitokset ja kollektiiviset elimet, niiden riippumattomuutta täysin kunnioittaen, edistävät nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten osallistumista päätöksentekoprosessiin.
34. Harkitsemaan nuoria taiteilijoita sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisia koskevien tietojen sisällyttämistä julkisiin tilastoihin tarpeen mukaan ja aiheuttamatta kohtuutonta hallinnollista rasitetta.
35. Edistämään tarvittaessa säännöllisiä ja vertailukelpoisia yleiseurooppalaisia tutkinnon suorittaneiden seurantajärjestelmiä Eurograduate-pilottihankkeesta saatujen yleiseurooppalaisten kokemusten perusteella, jotta voitaisiin parantaa koulutusohjelmista saatavan osaamisen relevanssia.
36. Helpottamaan ja tukemaan osaamisen rajatylittävää siirrettävyyttä kulttuuri- ja luovilla aloilla.

37. Harkitsemaan nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille tarkoitettujen laadukkaiden harjoittelujaksojen luomisen ja laajentamisen tukemista sekä kulttuuri- ja luovien alojen vaihtoja, joita helpotetaan asiaankuuluvilla eurooppalaisilla ohjelmilla ja aloitteilla, mukaan lukien koheesiorahastot. Ne voivat auttaa jakamaan parhaita käytäntöjä ja luomaan yhteyksiä koulutus- ja nuorisojärjestöjen sekä kulttuuri- ja luovien alojen järjestöjen välille.
38. Tukemaan edelleen tarvittaessa Erasmus+ -ohjelman kulttuuriulottuvuutta. Ohjelmasta on tuettu taiteen ja kulttuurin alan korkeakoulujen liikkuvuus- ja yhteistyöhankkeita, se on avannut nuorille mahdollisuuksia oppia kulttuurista ja toimia sen parissa sekä antanut tuhansille kulttuuriperinnön alalla toimiville laitoksille ja yhdistyksille mahdollisuuden kehittää koulutusohjelmiaan.
39. Harkitsemaan sellaisten nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tukemista, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia (esim. vähemmistöihin kuuluvia, Luova Eurooppa -ohjelmaan assosioituneista kolmansista maista tulevia, vaarassa olevia ja EU:hun siirtymään joutuneita taiteilijoita), jotta heitä autettaisiin parantamaan ansiotulojaan ja kilpailukykyään työmarkkinoilla eri aloitteiden kautta (esim. taiteilijaresidenssit, oikeudellinen neuvonta, kurssit, koulutus ja varat luovuuden edistämiseksi).
40. Hyödyntämään ja kehittämään entisestään jäsenvaltioissa noudatettavien parhaiden käytäntöjen esittelyyn tarkoitettuja foorumeita⁵ nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten näkyvyyden lisäämiseksi.
41. Tarkastelemaan näiden päätelmien täytäntöönpanon tilannetta vuoteen 2029 mennessä.

⁵ Esim. uusia taiteilijoita tunnetuksi tekevät eurooppalaiset foorumit (2021–2023): <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-platforms>; EIP-instituutin rahoittama taiteilijuuden kehittämisen ohjelma (ADP): <https://institute.eib.org/whatwedo/arts/artists-residencies/>.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

42. Harkitsemaan nuoria taiteilijoita sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisia koskevien nykyisten määritelmien kartoittamista eri jäsenvaltioissa, jotta tietoja voidaan vertailla maiden ja eri alojen välillä.
43. Edistämään menestyksensä Luova Eurooppa -ohjelman pohjalta edelleen aloitteita, joita suunnataan yleisesti nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille.
44. Pyrkimään EU-rahoituksen hakumenettelyjen yksinkertaistamiseen nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille aiheutuvan hallinnollisen taakan keventämiseksi.
45. Harkitsemaan mahdollisuuksien kehittämistä nuorille taiteilijoille sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille nykyisten eurooppalaisten ohjelmien ja asiaankuuluvien tulevien politiikkojen puitteissa.
46. Kehittämään entisestään eri kulttuuri- ja luovilla aloilla työskenteleville taiteilijoille ja ammattilaisille tarkoitettuja, Luova Eurooppa -ohjelmasta yhteisrahoitettavia temaattisia verkostoja⁶, jotta voitaisiin hyödyntää urallaan aloittavien nuorten taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten tarjoamia mahdollisuuksia.
47. Edistämään edelleen tämän alan tutkimusta, myös monialaista tutkimusta, laatimaan analyysin, jossa kulttuuri yhdistetään tieteen ja talouden eri osa-alueisiin ja harkitsemaan erityisesti nuoriin taiteilijoihin ja luovien alojen ammattilaisiin keskittyvien EU-rahoitteisten monitieteellisten tutkimusverkostojen perustamista, jotta voitaisiin tutkia kulttuuri- ja luovan toiminnan sekä tieteen, teknologian, talouden, sosiaalisen innovoinnin ja terveyden välisiä yhteyksiä.

⁶ Eurooppalaiset verkostot: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europeculture-strand/european-networks>.

Määritelmät

Näissä päätelmissä tarkoitetaan

- *nuorilla taiteilijoilla sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisilla 18–30-vuotiaita, ja sen lisäksi kaikenikäisiä uusia taiteilijoita sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisia, jotka ovat aloittamassa uraansa.*
- *kulttuuri- ja luovilla aloilla kaikkia aloja⁷,*
 - a) *joiden toiminnoista monilla on potentiaalia synnyttää innovointia ja työpaikkoja, erityisesti henkiseen omaisuuteen perustuen, ja*
 - i) *joiden toiminnot perustuvat kulttuuriarvoihin ja taiteelliseen ja muuhun yksilölliseen tai kollektiiviseen luovaan ilmaisuun ja*
 - ii) *joiden toimintoihin sisältyy sellaisten tavaroiden ja palvelujen kehittäminen, luominen, tuotanto, levittäminen ja säilyttäminen, joihin sisältyy kulttuuri-ilmaisuja taikka taiteellista tai muuta luovaa ilmaisuja, sekä tähän liittyvää toimintaa, kuten koulutus tai johtaminen;*
 - b) *riippumatta siitä,*
 - iii) *ovatko kyseisten alojen toiminnot markkinasuuntautuneita vai ei-markkinasuuntautuneita,*
 - iv) *mikä on kyseisiä toimintoja toteuttavan järjestäytymismuoto ja*
 - v) *miten tämä järjestäytyminen rahoitetaan.*

Kyseisiin aloihin kuuluvat muun muassa arkkitehtuuri, arkistot, kirjastot ja museot, taidekäsityö, audiovisuaaliala (mukaan lukien elokuva, televisio, videopelit ja multimedia), aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö, muotoilu (mukaan lukien muotisuunnittelu), festivaalit, musiikki, kirjallisuus, esittävät taiteet (mukaan lukien teatteri ja tanssi), kirjat ja julkaisutoiminta, radio ja kuvataiteet.

⁷ Erityisesti alat, jotka mainitaan Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1295/2013 kumoamisesta 20. toukokuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/818 2 artiklan 1 kohdassa.

Viiteasiakirjat:

- Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026 (2022/C 466/01).
- Neuvoston päätelmät nuorten kulttuurimahdollisuuksista (EUVL C 326, 3.12.2010, s. 2).
- Neuvoston päätelmät nuorten luovuuden ja innovointikyvyn edistämisestä (EUVL C 169, 15.6.2012, s. 1).
- Neuvoston päätelmät nuorista luovista sukupolvista (2019/C 189/06).
- Neuvoston päätelmät nuorista ja työn tulevaisuudesta (2019/C 189/05).
- Neuvoston päätelmät kulttuuri- ja luovien alojen elpymisestä, palautumiskyvystä ja kestävyydestä (2021/C 209/03).
- Neuvoston päätelmät kulttuurienvälisen vaihdon vahvistamisesta digitaalisella aikakaudella taiteilijoiden sekä kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten liikkuvuuden ja monikielisyyden avulla (2022/C 160/07).
- Neuvoston päätelmät vaarassa olevista ja muuttamaan joutuneista taiteilijoista (2023/C 185/09).
- Neuvoston päätelmät kulttuurin saatavuuden parantamisesta ja edistämisestä (C/2024/7446).

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/818, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1295/2013 kumoamisesta.
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. lokakuuta 2021 taiteilijoiden tilanteesta ja kulttuurialan elpymisestä EU:ssa (2020/2261(INI)).
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. marraskuuta 2023 suosituksista komissiolle taiteilijoiden ja kulttuurialan ja luovien toimialojen työntekijöiden sosiaalista ja ammatillista tilannetta koskevasta EU:n kehyksestä (2023/2051(INI)).
- Avoimen koordinoitimenetelmän ryhmän raportti taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten asemasta ja työoloista:
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en> ;
- Voices of Culture -raportti: ”Youth, Mental health and Culture”, 2023.
- CreativesUnite -foorumilla oleva taiteilijoiden työoloja käsittelevä alusta, jolle kootaan ja päivitetään avoimen koordinoitimenetelmän ryhmän tutkimustuloksia ja havaintoja:<https://creativesunite.eu/work-condition/>;
- Unescon yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä (2005).
- Eurograduate -pilottihanke: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/51f88c2e-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>;
- Porto Santon peruskirja ”Culture and the promotion of Democracy: Towards a European Cultural Citizenship” (2021).
- Suositus taiteilijan asemasta, Unesco 1980.

- Empowering creativity: implementing the UNESCO 1980 Recommendation; 5th global consultation 2023.
 - Defending Creative Voices: Artists in emergencies, Learning from the safety of journalists, Unesco 2023.
 - Euroopan komission suuntaviivat yksinyrittäjien työehtosopimuksista.
 - Neuvoston suositus, annettu 13 päivänä toukokuuta 2024, Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille (Europa.eu).
 - Kulttuuri- ja taidekasvatusta koskeva Unescon kehys, 2024.
-